
XV
ZESTOA XVI. MENDEAN
(1549-1550)

Iñaki Azkune Mendia

1. (1549)

1. 1549. URTEA.....	3
1.1.1. Domingo Arronaren testamentua eta Martin Esnalekin zuen auzia	3
1.1.1.1. Domingo Arronak agindutako ordainketak eta zorrak	3
1.1.1.2. Domingo Arronak jasotzeko zituen zorrak eta zordunak	4
1.1.1.3. Domingo Arrona zenak utzitako ondasunen inbentarioa.....	5
1.1.1.4. Domingo Arronak egindako testamentu itxia irekitzea	6
1.1.1.5. Martin Esnalekin eta lagunekin zuen auzia	7
1.1.2. Joan Perez Idiakaitz-Lilikoaren testamentu itxia eta Liliko maiorazkoa	7
1.1.2.1. Liliko maiorazkoa sortzeko arrazoiak	8
1.1.2.2. Liliko maiorazkoan bildutako Lili etxearen inguruko lurak	8
1.1.2.3. Liliko maiorazkoan bildutako beste zenbait ondasun	9
1.1.2.4. Liliko maiorazkoaren Bedamako ondasunak eta alkabaletako diruak	11
1.1.2.5. Liliko kapera eta elizako hilobi eta eserlekuak	11
1.1.2.6. Liliko maiorazkoaren jabea izendatzeko arauak	12
1.1.2.7. Liliko maiorazkoaren armarrria	13
1.1.2.8. Maiorazkoa mantentzea, legeei uko egitea eta ondasunak biltzea	13
1.1.2.9. Maiorazkoan bildutako ondasunak ongi kudeatu beharra	13
1.1.2.10. Oinordekoaren anai-arreben doteak	14
1.1.2.11. Liliko maiorazkoa sortzeko errege-baimenak, 1519koa eta 1539koa	15
1.1.2.12. Testamentu itxia eskribau eta lekukoen aurrean aurkeztea	16
1.1.2.13. Testamentu itxia alkatearen aurrean irekitzea	16
1.1.3. Joan Perez Idiakaitz-Lilikoak 1549an Burgosen jaso beharreko alkabalak.....	17
1.1.4. Zestoan izandako ezkontzak	18
1.1.4.1. Anton Arronaren eta Ana Areitzagagoienaren arteko ezkontza.....	18
1.1.4.2. Andres Aranbururen eta Maria Andres Armendiaren arteko ezkontza.....	19
1.1.5. Aizarnako elizari buruzko agiriak	20
1.1.5.1. Domingo Aisoro Aizarnako “epistolaniarako” aurkeztea.....	20
1.1.5.2. Grazia Igartza eta Graziana Lizasoeta serora izateko aurkezpena	21
1.1.6. Zestoako Kontzejuaren bilera: Iturregiko auzia, herri-basoetako zura, etab.....	22
1.1.7. Maria Otxoa Akertzakoaren tratu eta agiriak	23
1.1.7.1. Maria Otxoa Akertzakoaren obligazio-agiriak eta ordainagiria	23
1.1.7.2. Maria Otxoak Aizarnazabalgo Enbil eta Sarasola baserrietan ezarritako zentsua	24
1.1.7.3. Maria Otxoaren senar Frantzisko Olazabal zenak utzitako ondasunak.....	25
1.1.7.4. Maria Otxoak Zestoako Kortazar baserrian ezarritako zentsua	26
1.1.7.5. Maria Otxoak Aizarnazabal etxean ezarritako zentsua	27
1.1.7.6. Maria Otxoak Azpeitiko Joan Akotegiri eta lagunei ezarritako zentsua	28
1.1.7.7. Azpeitiko Andres Loiola erretoreak zentsuaz egindako aitortpena	29
1.1.7.8. Maria Otxoak Aizarnazabalgo Atristain baserrian ezarritako zentsua	30
1.1.8. Maria Perez Arronakoa eta Lantzarote Beduaren senipartea	31

1.1.9. Joaniko Arronaren eta Joan Fernandez Arreitzakoaren arteko auzia	33
1.1.10. Domingo Aizarnatea, Martin Egaña eta Joan Zubeltzuren ordainagiriak	34
1.1.11. Joan Errementari, Martin Ezenarro, Martin Oliden eta Grazian Etorraetxearen obligazio-agiriak	34
1.1.12. Katalina Txiriboga, Domingo Aranguren, Martin Arano, Kristobal Indo eta Maria Olidenen obligazio-agiriak	35
1.1.13. Katalina Ibiakaitz, Domenja Akoabarrena, Joan Olazabal, San Joan Etxegarai eta Pedro Ausoroetxearen ordainagiriak	36
1.1.14. Martin Indo, Joan Bengoetxea, Martin Sorola eta Fernando Zubeltzuren ordainagiriak	37
1.1.15. Bizente Ezenarro, San Joan Etxegarai eta Martin Indoren ahalordeak	38
1.1.16. San Joan Idiakaitzen, Pedro Altzolaratsen eta Katalina Ortiz Bedua-Martzanakoaren ahalordeak	39
1.1.17. Nikolas Martinez Egiakoaren, Pedro Areiztiren eta Joan Arbestainen kontratuak	40
1.1.18. Pedro Etxeberria preso hartzeko agindua eta Maria Joango Iraetaren behiak	42
1.1.19. Martin Egia olagizonaren eta Esteban Eztiolaren kontratuak	43
1.1.20. Maria Nikolas Zabala-Lasaoren eta Azpeitiko Kontzejuaren arteko auzia	44
1.1.21. Esteban Akertza zenaren eta Maria Akertzaren ondasunak	44
1.1.22. Gipuzkoako Batzarrak, etab.	45
1.2. LEHEN KAPITULUKO OHARRAK	47

2. (1550)

1. 1550. URTEA	51
2.1.1. Zestoarren Kodizilo eta testamentuak	51
2.1.1.1. Joan Otxoa Artazubiagakoaren kodiziloak	51
2.1.1.2. Ana Igartzaren testamentua	52
2.1.1.3. Maria Lopez Gesalagakoaren testamentua	52
2.1.1.4. Maria Joanez Lizarraraskoaren testamentua	53
2.1.1.5. Maria Joanez Sorazukoaren testamentua	54
2.1.1.6. Domenja Ibiakaitzen testamentua	55
2.1.1.7. Marina Artigaren testamentua	55
2.1.1.8. Domingo Lizasoetaren testamentua	57
2.1.1.9. Joan Martinez Akoakoaren testamentua	58
2.1.1.10. Maria Ruiz Etxeberrikoaren testamentua	58
2.1.1.11. Domingo Aranbururen testamentua	59
2.1.2. Zestoarren ezkontza-kontratuak	60
2.1.2.1. Ramos Belauntzarainen eta Katalina Baltzolaren ezkontza	60
2.1.2.2. Pedro Esnalen eta Maria Larretxeren ezkontza	60
2.1.2.3. Domingo Erretzabalen eta Maria Perez Zelaikoaren ezkontza	62
2.1.2.4. Martin Zubiaurreren eta Maria Joanez Baltzolakoaren ezkontza	63
2.1.3. Zestoako eta Azpeitiko Kontzejuen tratu eta agiriak	65

2.1.3.1. Zestoako Kontzejuak Iturregiri buruz Domingo Garratzarekin zuen auzia.....	65
2.1.3.2. Zestoako Kontzejuak Zestoara goiko olioaz hornitzeko egindako tratua	66
2.1.3.3. Zestoako Kontzejuak Mutrikuko Batzar Nagusiei buruz hartutako erabakia	66
2.1.3.4. Zestoako Kontzejuak herri-basoetako ezkurra enkantean emateko kontratua.....	67
2.1.3.5. Zestoako Aizarnatea eta Sorazabal baserrien lurak alkatearen aginduz mugatzea	67
2.1.3.6. Zestoako Kontzejuaren basoetako egurren, eta zorren balioztapena.....	68
2.1.3.7. Zestoako Kontzejuak Maria Otxoa Akertzakorekin zuen auzia	69
2.1.3.8. Zestoako Kontzejuak kobratzeko zeuzkan diruen txostena.....	69
2.1.3.9. Zestoako Kontzejuak zituen zorren txostena.....	70
2.1.3.10. Zestoako Kontzejuak Getariako txakolinaz herria hornitzeko egindako tratua	72
2.1.3.11. Zestoako Kontzejuaren ahalordea Arrasateko Batzar Nagusietarako.....	73
2.1.3.12. Zestoako Kontzejuak herri-basoez egindako agiriak	73
2.1.3.13. Azpeitiko Kontzejuak Amubeko herri-bideaz zuen auzia	74
2.1.3.14. Azpeitiko Amubeko bideaz zeuden epaiak betetzea.....	75
2.1.4. Zestoako elizetako agiriak.....	77
2.1.4.1. Arroa eta Aizarnako elizetako agiriak	77
2.1.4.2. Zestoako elizako agiriak.....	77
2.1.5. Joan Perez Lilikoaren tratua eta agiriak.....	78
2.1.5.1. Joan Perez Lilikoaren ahalordeak.....	78
2.1.5.2. Joan Perez Lilikoaren obligazio-agiriak.....	79
2.1.5.3. Joan Perezen ondasun-inbentarioa eta ordainagiria	80
2.1.5.4. Joan Perezen 5 baserriko ganaduei buruzko txostena	81
2.1.5.5. Joan Perezen beste 6 baserriko ganaduei buruzko txostena	83
2.1.6. Joan Fernandez Arreitzakoaren agiriak.....	84
2.1.6.1. Joan Fernandez Arreitzakoaren obligazio-agiak	84
2.1.6.2. Joan Fernandez Arreitzakoak Joaniko Arronarekin zuen auzia.....	84
2.1.6.3. Joan Fernandezek lekukoak eta galderak	85
2.1.6.4. Joaniko Arronaren lekukoak eta galderak	86
2.1.6.5. Joaniko Arronaren lekukoaren erantzunak	87
2.1.6.6. Joan Fernandezek lekukoaren erantzunak	87
2.1.7. Maria Otxoa Akertzakoren tratua eta agiriak.....	89
2.1.7.1. Aiako Zabalaga baserria hipotekatuz sortutako zentsua.....	89
2.1.7.2. Zestoako hiribilduan eraikitako horma.....	90
2.1.7.3. Maria Otxoaren obligazio-agiriak	91
2.1.7.4. Maria Otxoaren ordainagiriak, etab.....	93
2.1.8. Esteban Akertzakaren alaba Maria Akertzakaren tratua eta agiriak.....	93
2.1.8.1. Maria Akertzak Zestoako Petrisoron erositako hariztia	93
2.1.8.2. Maria Akertzak Aranoko eskubideez egindako kontratua.....	94
2.1.8.3. Maria Akertzakaren ordainagiria, etab.	95

2.1.9. Martin Akertzaren eta Katalina Akertzaren agiriak.....	96
2.1.10. Antonio Lizarraratsen tratu eta agiriak.....	96
2.1.10.1. Antonio Lizarraratsen obligazio-agiriak.....	96
2.1.10.2. Antonio Lizarraratsen ahalaorde eta ordainagiriak.....	98
2.1.10.3. Antonio Lizarraratsen kontratuak.....	99
2.1.11. Blas Artazubiagaren obligazio-agiriak eta salmenta.....	100
2.1.12. Bizente Sorazu olagizonaren tratu eta agiriak.....	101
2.1.13. Aiako Martin Egia olagizonaren kontratu eta agiriak.....	103
2.1.13.1. Martin Egiaren obligazio-agiriak.....	103
2.1.13.2. Martin Egiak eta Iñigo Goiatzek Paskual Olanorekin zuten auzia.....	104
2.1.13.3. Auziko lekukoei egin beharreko galderak.....	105
2.1.13.4. Auziko lekukoei hartutako testigantzak.....	106
2.1.14. Esteban Olidenen eta Katalina Olidenen agiriak.....	106
2.1.15. Iñigo Goiatz olagizonaren tratu eta agiriak.....	107
2.1.16. Beduako Maria Perez Arronakoaren tratu eta agiriak.....	108
2.1.17. Altzolarasko Maria Perez Arronakoaren errentamendu-agiriak.....	108
2.1.18. Domingo Arretxe-Etxenagusia hargin-maisuaren agiriak.....	110
2.1.19. Joan Ondalderen eta Martin Ondalde gaztearen tratu eta agiriak.....	111
2.1.20. San Joan Amilibiaren eta Zestoa eta Aizarnazabalgo Domingo Amilibiaren agiriak.....	112
2.1.21. Pedro Akoaren eta Joan Martinez Akoakoaren agiriak.....	113
2.1.22. Frantzisko Perez Idiakaizkoaren eta San Joan Idiakaitzen agiriak.....	114
2.1.23. Joan Zigarán eta Iraetako burdinola eta olatxoaren errentamendua.....	116
2.1.23.1. Iraetako olatxoaren errentamendu-kontratua.....	116
2.1.23.2. Iraetako burdinolaren errentamendu-kontratua.....	116
2.1.24. Martin Iribarrenaren agiriak.....	117
2.1.25. Julian Otalorak Arroako Etxeandiarren gainean sortutako zentsua.....	118
2.1.26. Zestoako Pedro Etxeberria preso.....	120
2.1.27. Gabriel Artzubiagaren pleitamendu-kontratua.....	121
2.1.28. Joan Ibañez Zubiaurrekoak eraikitako etxearen auzia.....	122
2.1.29. Kristiana Agaramontek etxea eraikitzeke egindako kontratua.....	123
2.1.30. Joan Errementari eta Maria Lopez Aldamarkoa Arroakolako presagatik auzitan.....	123
2.1.31. Ana Aisororen ordainagiriak eta ahalordea.....	124
2.1.32. Bizente Ezenarrok anai-arrebekin seniparteagatik zuen auzia eta ordainagiria.....	126
2.1.33. Joango Ameznabar, Joan Zubeltzu eta artazubiagatarren agiriak.....	126
2.1.34. Azpeitiko eta Zestoako Joan Fernandez Olazabalgoaren eta Joan Olazabalen agiriak.....	127
2.1.35. Marina Artigak Pedro Altzolaratsi saldutako sagastia eta lursaila.....	128
2.1.36. Joanes Ibañeta, Domingo Aranguren eta baltzolatarraren tratu eta agiriak.....	129
2.1.37. Joan Villafranca, Grazian Ezenarro, Domingo Arrona eta M ^a Nikolas Zabala-Lasaoren agiriak.....	130
2.1.38. Anton Olea eta Joan Areitzaga preso.....	132

2.1.39. Joan Zabala, Domingo Auntzaola, Gabriel Artzubiaga eta Pedro Arretxeren agiriak	132
2.1.40. Frantzisko Artiga, Esteban Artiga, Domingo Zugasti eta Joan Paginoren agiriak	134
2.1.41. Joan Beltran Gebara, Joan Etxezarreta, Joan Gallain eta Joan Erraztiren agiriak	135
2.1.42. Maria Elizmendi, Gregorio Elizalde, Joan Zuube eta Katalina Ibiakaitzen agiriak	136
2.1.43. Pedro Ausoroetxea, Domingo Elcano, Joan Zugasti eta Frantzisko Artigaren agiriak.....	137
2.1.44 Lope Ernataritzek horma eraikitzeako egindako kontratua	138
2.1.45. Gipuzkoako Batzarrak, etab.	139
2.2. BIGARREN KAPITULUKO OHARRAK.....	141

AGIRITEGIA

1549. urteko lehen seihileko agiriak [XVI. m. (49-I) 1]-[XVI. m. (49-VI) 2]	145
1549. urteko hirugarren hiruhileko agiriak [XVI. m. (49-VII) 1]-[XVI. m. (49-IX) 14].....	167
1549. urteko laugarren hiruhileko agiriak [XVI. m. (49-X) 1]-[XVI. m. (49-XII) 2] ..	205
1550. urteko urtarrileko agiriak [XVI. m. (50-I) 1]-[XVI. m. (50-I) 12].....	297
1550. urteko otsaileko agiriak [XVI. m. (50-II) 1]-[XVI. m. (50-II) 14]	329
1550. urteko martxoko agiriak [XVI. m. (50-III) 1]-[XVI. m. (50-III) 6].....	345
1550. urteko apirileko agiriak [XVI. m. (50-IV) 1]-[XVI. m. (50-IV) 4]	361
1550. urteko maiatzeko agiriak [XVI. m. (50-V) 1]-[XVI. m. (50-V) 18]	373
1550. urteko ekaineko agiriak [XVI. m. (50-VI) 1]-[XVI. m. (50-VI) 14]	395
1550. urteko uztailako agiriak [XVI. m. (50-VII) 1]-[XVI. m. (50-VII) 30]	411
1550. urteko abuztuko agiriak [XVI. m. (50-VIII) 1]-[XVI. m. (50-VIII) 28].....	457
1550. urteko iraileko agiriak [XVI. m. (50-IX) 1]-[XVI. m. (50-IX) 24]	517
1550. urteko urriko agiriak [XVI. m. (50-X) 1]-[XVI. m. (50-X) 22].....	553
1550. urteko azaroko agiriak [XVI. m. (50-XI) 1]-[XVI. m. (50-XI) 9].....	581
1550. urteko abenduko agiriak [XVI. m. (50-XII) 1]-[XVI. m. (50-XII) 15]	595

ERANSKINAK

ZESTOAKO ALKATEAK XVI. MENDEAN (1549-1550)	621
XV ZESTOA XVI. MENDEAN (1549-1550) IRUDIEN OINAK	625

BESTE ZENBAIT AURKIBIDE

GAIKAKO AURKIBIDEA	633
AURKIBIDE ONOMASTIKOA.....	649

